
Ideologie i doktryny polityczne

Ideologie i doktryny polityczne. Współczesne ideologie polityczne

Konserwatyzm

- Ideologia powstała na przełomie XVIII i XIX w. – jej wykształcenie się jest związane z sprzeciwem wobec rewolucji francuskiej
- Utrzymanie dotychczasowego porządku społecznego
- Zmiany powinny nastąpić na drodze ewolucji; gwałtowne reformy są niebezpieczne; możliwe są tylko ostrożne i częściowe reformy
- Rewolucja jest katastrofą – oznacza zerwanie ciągłości
- tradycja – rodzina – religia
- Tradycjonalizm – tradycja i religia wyznacznikiem sposobu życia
- Hierarchizm – nierówności mają charakter naturalny, a pozbawione hierarchii społeczeństwo nie mogłoby dobrze funkcjonować
- Silna władza wykonawcza
- Społeczeństwo jako żywy organizm (teoria organiczna) – rozwija się stopniowo i samoistnie
- Krytyka nowoczesnej kultury, konsumpcyjnego stylu życia

(adsbygoogle = window.adsbygoogle || []).push({});

Liberalizm

- Twórcy i przedstawiciele: John Locke, Adam Smith, Monteskiusz
- Wolność jednostki – zasady życia politycznego i gospodarczego powinny jak w najmniejszym stopniu ograniczać wolność jednostek
- Swobody jednostki ograniczać może tylko wolność drugiego człowieka (wolność innych ludzi)
- Człowiek ma prawo do samodzielnego kształtowania własnego życia i dążenia do szczęścia zdefiniowanego na swój sposób
- Wolność słowa – gwarant chroniący przed nadużyciami władzy
- Zatomizowane społeczeństwo – nadrzędność człowieka w stosunku do społeczeństwa
- Jednostka przedsiębiorcza
- Odrzucenie koncepcji państwa opiekuńczego
- Państwo minimalne – silne, praworządne, ale ograniczone w swych prawach do pilnowania porządku i spokoju obywateli oraz zapewnienia ochrony uprawnień jednostki
- Jak najmniej państwa w gospodarce
- Hierarchiczna struktura społeczna – miejsce jednostki w społeczeństwie zależy od jej zaradności
- Gospodarka wolnorynkowa, przejrzyste podatki

Chadecja (chrześcijańska demokracja)

- Podstawa tej ideologii to encyklika „Rerum novarum” Leona XIII
- Godność i wolność osoby ludzkiej – jednostka obdarzona jest świadomością i wolną wolą; człowiek w swoim postępowaniu powinien kierować się zasadami moralnymi, takimi jak: godność osoby, solidarność, rodzina, pokój, pluralizm
- Chrześcijańska etyka
- Rodzina jako fundament wszelkich działań i nośnik wartości
- Społeczeństwo powinno kierować się harmonią, współpracą
- Solidaryzm – grupy społeczne i jednostki powinny sobie pomagać
- Społeczna gospodarka wolnorynkowa, która jednak nie wyklucza umiarkowanej ingerencji państwa w procesy gospodarcze
- Zasada subsydiarności (pomocniczości) – demokracja przedstawicielska, w której obywatelom, małym społecznościom powinno być pozostawione prawo swobodnego działania i decydowania o swych sprawach; państwo ma służyć pomocą jedynie w sytuacjach, gdy sami nie będą w stanie dać sobie rady

Socjaldemokracja

- Równość, sprawiedliwość społeczna
- Główną przyczyną nierówności jest brak sprawiedliwości, a nie wady samego człowieka
- Państwo opiekuńcze – nierówności mogą być usuwane stopniowo, dzięki wprowadzaniu reform społecznych
- Duży nacisk na prawa socjalne – np. prawo do godziwego wynagrodzenia
- Redystrybucja dóbr i dochodów oraz programy socjalne jako zabezpieczenie niesprawiedliwości wolnego rynku – interwencjonizm państwowy
- Wysokie podatki dla ludności o najwyższych dochodach, aby uzyskane środki przeznaczyć na cele socjalne
- Ustrój demokratyczny oparty na pluralizmie, parlamentarystyce i samorządności

(adsbygoogle = window.adsbygoogle || []).push({});

Komunizm

- Karol Marks i Fryderyk Engels „Manifest komunistyczny” (1848 r.), Włodzimierz Lenin
 - Bezklasowy ustrój społeczny - absolutna równość wszystkich ludzi
 - Własność prywatna zastąpiona własnością kolektywną
 - Społeczna własność środków produkcji
 - Teoria dyktatury proletariatu
 - Konieczność rewolucyjnego obalenia kapitalistycznego państwa
- Inną wersją ideologii komunistycznej był maoizm (Chiny).
Zwycięstwo ZSRR w II wojnie światowej oraz problemy społeczne świata w 2 połowie XX wieku spowodowały ekspansję komunizmu w niektórych państwach europejskich i pozaeuropejskich jak: Bułgaria, Czechosłowacja, Jugosławia, NRD, Polska, Rumunia, Węgry, Chiny, Korea Pn., Mongolia, Wietnam. Tworzone tam ustroje były bardziej bądź mniej zbliżone do modelu radzieckiego.

Nacjonalizm

- Roman Dmowski
- Naród jako najdoskonalsza forma życia zbiorowego
- Tradycja, język, kultura narodowa
- Idea państwa narodowego
- Idea solidaryzmu państwowego – silna więź emocjonalna ze wspólnotą narodową
- Egoizm narodowy – interesy danego narodu są nadrzędne w stosunku do wszystkich innych celów
- Lojalność wobec swego narodu
- Współpraca wszystkich grup społecznych dla dobra i interesu wspólnoty narodowej
- Sprzeciw wobec internacjonalizmu (współpracy z innymi narodami)

Faszyzm

- Doktryna państw totalitarnych
- Benito Mussolini
- Wrogość wobec innych partii politycznych, systemu parlamentarnego, innych narodów
- Silna władza wykonawcza
- Kult siły, militaryzacja
- Wódz dysponuje pełną władzą nad państwem, partią, społeczeństwem i każdą jednostką
- Zakaz działania opozycji – system monopartyjny
- Pochwała ekspansji
- Jednostka ma ograniczone prawa

Niemiecką odmianą faszyzmu stał się nazizm. Podstawy nazizmu zostały określone przez Adolfa Hitlera w książce „Mein Kampf”

- Zasada wodzostwa – pełnia władzy nad narodem i państwem
- Poglądy nazistowskie i rasistowskie – Hitler był zwolennikiem koncepcji darwinizmu społecznego – w społeczeństwie różne gatunki, tak jak w świecie przyrody, walczą o przetrwanie. Ludzkość dzieli się na rasy i narody lepsze oraz gorsze.

- Wątki antysemitki – Żydzi przyczyną zła na świecie
- Wiara w wyższość rasy nordyckiej
- Zdobywanie „przestrzeni życiowej” realizowanej poprzez usuwanie narodów i ras zaliczanych do „podludzi”, które zajmowały cenne terytoria

Doktryny polityczne

Podział doktryn wywodzących się z rewolucji francuskiej (miejsca, które zajmowały ówczesne ugrupowania polityczne w sali posiedzeń parlamentu, były wyznacznikiem reprezentowanych przez nie poglądów)

Doktryny lewicowe – realizacja sprawiedliwości społecznej

- zniesienie wszelkich przejawów dyskryminacji; postulat większych praw dla kobiet i mniejszości narodowych; zlikwidowanie segregacji rasowej
- niwelowanie różnic majątkowych – wprowadzenie większych podatków dla najbogatszych, zasiłki dla ubogich; systemy stypendialne wyrównujące szanse startu życiowego młodzieży pochodzącej z rodzin o niskich dochodach

Doktryny centrowe

- utrzymanie równowagi pomiędzy interesami różnych grup społecznych i warstw
- organizacje społeczne, stowarzyszenia, fundacje o charakterze charytatywnym mają na zadanie niwelowanie różnic majątkowych (a nie państwo!)

Doktryny prawicowe

- Nierówności społeczne jako nieodłączna cecha społeczeństwa
- Utrzymanie struktury społecznej, w której występują warstwy o różnym poziomie majątkowym
- Podkreślanie takich wartości jak kultura, religia, tradycje narodowe i państwowe; podkreślanie rangi wartości moralnych

Obecnie, podział na lewicę, prawicę i centrum może przebiegać także w obrębie ruchu lub ugrupowania politycznego. Występowanie różnic doktrynalnych w obrębie jednego ugrupowania jest zjawiskiem typowym dla systemu demokratycznego. Stąd w programach politycznych partii mogą występować odmienne doktryny w odniesieniu do różnych problemów (społecznych, gospodarczych, politycznych).

Program polityczny a partie polityczne

Partie polityczne – dobrowolna organizacja polityczna zrzeszająca grupę ludzi, mająca przywództwo, program polityczny i status. Jej celem jest uzyskanie poparcia wyborczego, które umożliwi zdobycie, utrzymanie lub umocnienie władzy, po to, by realizować swój program polityczny.

Partie polityczne tworzą sferę pośrednią pomiędzy społeczeństwem a państwem. Są one przejawem aktywności politycznej społeczeństwa. Za ich pomocą społeczeństwo może wpływać na kształtowanie polityki państwa.

Geneza i rozwój partii politycznych

Partie polityczne zaczęły powstawać w okresie zanikania systemu feudalnego. Pierwsze z nich pojawiły się podczas rewolucji niderlandzkiej w 1566-1609. Następne partie powstawały w Wielkiej Brytanii. Rozwój partii politycznych przypadł na XVIII oraz XIX wiek.

Na rozwój partii politycznych wpłynęły

- rozwój kapitalizmu
- demokratyzacja prawa wyborczego – co sprawiło, że do aktywnej polityki mogły włączyć się różne grupy społeczne
- rozwój parlamentaryzmu – obywatele, którzy uzyskali prawo wyborcze, mieli wpływ na politykę poprzez tworzenie partii politycznych oraz działalność w nich